

Tema: Upplysningens scener

Tillägnad Marie-Christine Skuncke

*Redigerad av Ann Öbrberg (buvudred.), Carina Burman,
Anna Cullbed, Annie Mattsson och Anna-Maria Rimm*

Förord

Den 20 januari 2011 fyllde Marie-Christine Skuncke 60 år. Under de senaste decennierna har hon varit en tongivande 1700-talsforskare med internationell profil. Med sin forskning kring kunglig uppfostran, gustaviansk teater och opera, kring upplysningen och 1700-talets politiska kultur har hon lämnat viktiga bidrag till discipliner som retorik, litteraturvetenskap, vetenskapshistoria, teaterhistoria och historia. För närvarande står Linnélärjungen Carl Peter Thunberg i centrum för hennes intresse. Med sin omutliga känsla för klarhet i framställning och tanke, med sin nyfikenhet och okuvliga entusiasm över "Vetenskaperna" inkarnerar hon också själv många av de ideal som utmärkte upplysningens scener.

Det är passande att Marie-Christine hyllas genom ett specialnummer av årsboken *Sjuttonhundratalet* och att detta nummer är tvärvetenskapligt. Hon var en av dem som grundade Sällskapet för 1700-talsstudier och fungerade själv som dess ordförande under åren 1990–1994. Hennes tvärvetenskapliga 1700-talsseminarium i Uppsala har dessutom blivit en nationell och internationell mötesplats för forskare och fungerat som en plantskola för unga forskare. Årsbokens gästredaktion har bestått av doc. Ann Öhrberg (huvudred.), doc. Carina Burman, doc. Anna Cullhed, FD Annie Mattsson och FD Anna-Maria Rimm. De artiklar som ingår i detta specialnummer är skrivna av kolleger, vänner och före detta elever och de speglar de senare årens dynamiska utveckling inom den humanistiska 1700-talsforskningen; ämnena spänner över musikvetenskap, historia, litteraturvetenskap, retorik, bok- och presshistoria, idéhistoria och etnologi.

Numret är indelat i fyra avdelningar. I den första, under rubriken "Tankeströmningar och begrepp", skriver Anna Cullhed om det ambivalenta bruket under slutet av 1700-talet av begrepp som folk och dygd i Bengt Lidners *Ode til Finske Soldaten* (1788). Stina Hansson diskuterar hur upplysningstankar förs in i bröllopsdiktning under första hälften av 1700-talet. Under slutet av 1700-talet gjordes försök att skapa mekaniska 'människor', genom att uppmärksamma detta

fenomen kan Joan Landes belysa förbindelserna mellan upplysningsfilosofi, vetenskap och populärkultur i 1700-talets Paris. Bo Lindberg, slutligen, behandlar tidiga upplysningstendenser i dissertationer från Lunds universitet under 1700-talets början och kan på detta sätt komplettera bilden av den svenska upplysningen både vad gäller tid och plats.

Den andra avdelningen har rubriken "Tryckta medier". Karl Axelsson tar upp synen på smak i den engelska essäpressen (*The Tatler*, *The Spectator* och *The Guardian*). Även Ingemar Oscarsson behandlar periodiska publikationer, men hans artikel rör de lärda tidskrifterna i Europa; i sin artikel presenterar Oscarsson resultat från en undersökning om hur svensk vetenskap representerades i utländska publikationer. Denna del avslutas med två bokhistoriska artiklar: Margareta Björkman ger en beskrivning av aktrisen Beata Charlotta Ekermans bibliotek under slutet av 1700-talet och Anna-Maria Rimm kartlägger svensk bokhandelsimport av utländska böcker mellan åren 1750 och 1800.

I den tredje avdelningen, "Ikonografi" behandlas bilder och illustrationer av två artikelförfattare: Jenna Gibbs och Barbro Klein. Gibbs analyserar hur den nationalistiskt laddade personifikationen Columbia kommer att användas för att uttrycka olika politiska föreställningar och idéer i amerikanskt 1700-tal. Medan Klein tar upp den nyorientering som sker inom svenskt dalmåleri under slutet av 1700-talet med utgångspunkt från konstnären Winter Carl Hansson.

Årsbokens avslutande och fjärde del tar upp artiklar på temat "Scenerna". Lars Burman visar hur värtalighet kunde bli ett verktyg för nya grupper att legitimera sig inom universitetsvärlden i 1770-talets Uppsala. Anne-Marie Mai undersöker vilken betydelse historiebruket – historien som en scen – har i texter av författarna Ludvig Holberg och Charlotta Dorothea Biehl. I Marianne Tråvéns artikel diskuteras Mozarts musikaliska retorik genom exempel hämtade från hans operor. Andreas Önnersfors presenterar nytt material som belyser Hedvig Charlotta Nordenflychts ordensverksamhet.

Årsboken innehåller därtill en inledande överblick av Marie-Christines verksamhet som forskare skriven av Björn Wittrock. Vi hoppas att denna forskningsgärning och de samarbeten som präglat den fortsätter länge än.

Våra varmaste lyckönskningar!

Ann Öbrberg, Carina Burman, Anna Cullbed, Annie Mattsson, Anna-Maria Rimm